

M. Fehérvári Judit

Lajtos Nóra, a hiányoktól megperzselt lélek, s a relatív igazságok költője

„A vers a Föld útja a Nap körül. A vers egy mindenütt folytonos, de seholsem differenciálható függvény. A vers változó irányú, egymást inverz transzformációsorozatokkal beburkoló erőterek kötöttfogású viaskodása egy telítetlen kontinuumban. A vers előszoba: zsilipkamra annak számára, aki írta, s aki őbenne tér vissza a nyelv, a tudat és a lélek paratereiből és zsilipkamra annak számára, aki olvassa s rajta keresztül lép ki a nyelv, a tudat és a lélek paratereibe. A vers olyan, mint egy roló, mint egy ablakredőny, amelynek lécei a verssorok, átsüt közöttük a fény, s a roló mögött ott áll a költő és szárítkozik.” (Szócs Géza)¹

Lajtos Nóra verset ír. A csoda születése leköti, és a legjobb értelemben fogva tartja. Ettől pedig nagyon fél, mint minden túl erős kötődéstől. És szüksége van igaz kötésekre, kötődésekre, tiszta szóra, a másik lelkére, a mindenség hitére. Belélegez, s ez eltart néhány esztendeig. A percet a mindenségbe emeli, s tüdejében tartja a hitelesség legragyogóbb sorait. Nála soha sincs valódi kadencia, hiszen néhány sorban is váratlan szövegbőség kerül a befogadó elé, mert minden alkotása látványosan sokszínű virtuozitásban, kihívásaiban, belső látomásaiban.

A XIX–XX. század fordulóján a szimbolizmus, mint művészeti irányzat a tárgyi valóságot a költészetben is elvonatkoztatja a tapasztalattól, s bizonyos értelemben az absztrakciót helyezi előtérbe.

A XXI. század költőjének felfogása a valóságról egy olyan diszciplína, amelyben a dolgok elkülönülnek egymástól, s a világ idegen és hideg. Vannak ugyan olyan témái, melyek ismertek, s éppen ezért a mindennapiasság megszokott bizalmát keltik a *rigmus poeticus*ban.

Lajtos Nóra világképe imagista: „Az »image« nem egyszerűen költői kép, hanem a létezés adott, meghatározó pillanatának tárgyi rögzítése a szavak puritán ökonómiájával és egy átfogó zeneiséggel. A vers ezért nemcsak határozott tárggyal, témával bír, hanem mintegy tárgyként, önértékű, referenciájától független létezőként lép fel, kibővíti a »van«-t.”² Ennek a kompozíciós zártágnak leginkább a ciklikus szerkesztésmód felel meg.

¹ <http://szocsgeza.eu/hu/tolem/versek/539-mi-a-vers>, utolsó letöltés: 2017. július 6.

² http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_bevezetes_az_irodalomtudomanyba/cho5so2.html, utolsó letöltés: 2017. július 17.

A *Sorsszimfóniák* című verseskötete ízléses kivitelű, nemes-veretes tartalmú. Címválasztása csalóka, hiszen csupán annyiban van szó „Sorsszimfóniákról”, hogy hat versciklusának ihletői már nem élnek közöttünk, illetve az önsorsrontás, mint lehetséges alternatíva felmerül magában a szerzőben is.

A „*Lélekkapuk*” című ciklusának alcíme is erről tanúsodik: („lírai jegyzetek a pszichiátriáról). Talán a legmegrázóbb verse a következő:

„pirulahegy,
farkaskaland:
rács vasa zördül”.

A 4-4-5-ös szótagszámú sorok első két sora magyaros verselésű (kétütemű, felező nyolcas, míg a zárlat időmértékes. A harmadik sor majdnem mindenhol adoniszikólon (-UU/-). Tudatos a szerkesztésmód, hiszen a „*Sorsszimfóniák*” cím is valami hasonlót sugall: addig írj, míg lüktet a véred.

Erre utal a könyv borítója is, amelyet Eifert János, a szerző egyik volt tanítványa készített Bot Ádám (tánc- és mozdulatművész) kezeiről. Zár-nyit-ad. Erre asszociálok kezeiről, ha lentről felfelé nézem a képet. No, meg Blaise Pascal híres metaforájára:

„Nádszál az ember, semmi több, a természet leggyengébbike; de gondolkodó nádszál.”

Aki pedig költő, s nő, és felvállaltan a magyar irodalom poétikai tradícióinak követője intonáltságában és zeneiségében is, az versciklusokban gondolkodik: *Létszirmok*, *Profán rondó*, *Erdélyi triptichon*, *Bohócszáj*, *Versmécsek*, *Lélekkapuk*.

A kötet szerkesztése – ahogyan egy zenében is – létrehozza a nagy egészet, s a ciklusokból összeáll a teljes szimfónia. A „Sorsé”. Beethoven ötödik szimfóniájára asszociál a befogadó, s arra a következtetésre jut, hogy Lajtos Nóra is az anyagával, a szóval folytatott folyamatos küzdelem során ütötte le kötetének záróakkordját:

„lélekkapuk
zárja nyílik:
fényt hoz a Lámpás!”

A könyv „Prológusa” klasszikus módon szellemi kalandra invitálja az olvasót.

„Nyitva kapum: térj be, vándor!
csillagruhádt út-porából.” – így szól a felütés, s bizony, ha a könyv előbb idézett záró versére asszociálunk, akkor ez a kapu még a kötet végén is nyitva marad, azaz várható a folytatás, a következő, létösszegző munka.

Lajtos Nóra költészetébe abban a pillanatban szerettem bele, mikor nagy kedvencemről – az első ciklus első művében –, Fernando Pessoa-ról így adott hírt:

„Azon a portugál hajnalon gyűltünk egybe:
Ricardo, Alvaro, Alberto és én.
Egymás versbarnított arcát tapogattuk.
Kiültek tekintetünkre meg sem írt verssoraink...

...Azon a portugál hajnalon egybe gyűltek
Végre, de nagy volt a vita.
Egymás bűneit nem vállalták.
A fejfán egy név: Fernando Pessoa.”

(„*Mensagem – ideátra*” – részletek)

A cím megfejtése után teljesen lenyűgöz a vers. Pessoa-nak, a portugál „modernismo” legkiemelkedőbb egyéniségének költészeti életművét összefoglaló, első önálló kötete „*Mensagem (Üzenet)*” címmel jelent meg. Érdekes kísérlet lehetne Pessoa nyomán elemezni a ciklusokat, hiszen köztudott, hogy az említett portugál költőnek négy ismert alteregója volt: Ricardo Reis, Alberto Caeiro, Alvaro Campos, s a már említett Fernando António Nogueira Pessoa. Vajon, hogyan jelenik meg Lajtos Nóra ciklusai-ban Pessoa négy különböző „énjének” közös vonása?

Egy személyben ő Psyché, Sárbogárdi Jolán, Mecseki Rita Eszter és a költői én, akit még nem írtak meg, illetve Weöres Sándor, Parti Nagy Lajos és Petőcz András női altergeói is (Köztudottan Petőcz András egyik alteregója Mecseki Rita Eszter).

Arra már a következő versben válaszra találunk, hogy az élet titokzatos, a létezés nem más, mint az elidegenedés, amely csak arra való, hogy beleborzongjunk a nagy távozás előtt:

„ajtók előtt
életek
kés a kézben
megremeg
zörgetek... / „(el)veszett világok (*Lost Worlds*)” – részlet/

Az első ciklus műveiből egyértelműen kiderül az is, hogy Lajtos Nóra – az eddig írt kritikákkal szemben – nem csupán a magyar irodalomban, de a világirodalomban is otthonosan mozog.

„Mint megsebzett galamb
szárnyaszegetten
ömlik a vérem
ömlik a vérem
hófehér arcomra
csordogál alázuhog...” („*Tökéletlen metamorfózisok*” – részlet)

Kire, ha nem Guillaume Apollinaire-re asszociál a befogadó?! A vers kalligramma, a világtól megcsömörlött, s a békességre vágyó léleké, amely, mint a Viktória-vízesésben, a Mosi-óa-Tunyában, a „mennydörgő gőzölgésben” és „robajló füstben” szintén eltűnik a párafüggöny mögött, megsemmisítve önmagát is. Erre utal a verszárlat:

„... olajággal a számban
örökre éhezem
mindhalálig éhezem” („*Tökéletlen metamorfózisok*” – részlet)

A jajongó, sirató dalban a lírikus úgy siratja önmagát, mintha máris halott volna, akár Apollinaire a háborúba indult, s csataterén lévő barátait.

Lajtos Nóra a kortárs lírában azzal is újfajta hagyományt teremt, hogy minden olyan ismeretet beleszó a műveibe, amelyet egy magyar irodalomból doktorált középiskolai magyartanár csak magáénak tudhat. Ez a tudás pedig a reneszánsz kori polihisztoroké.

Így már az sem meglepő, hogy Hajnóczy Péterre a „*Perzsia*” című költeményében akrosztikonban emlékezik (Az „Erdélyi triptichonok” „A-dúr szonáta –költőhangra” című verse ugyanígy Kányádi Sándorra), miközben a Pessoa-féle borzongás ismét visszaköszön a leütésben.

„...Álmai már nem hazudnak.
Bőszült idegzsóvetében,
Ópium-csatáktól épen,
Lelépett még idejében.” („*Perzsia*” – részlet)

A *Létszentségek* négy részből – szándékosan nem használom a strófát – álló bölcseléseiről Vas István *Képlet* című műve, s költészetének bizonyos elemei kapnak új, feminin köntöst.

Az első ciklust követően a *Profán rondó* (Psyché-parafrázisok) azon kívül, hogy ragyogó felépítésű, az elemzőnek magasan feladja a leckét. Az öndefiníció már az első sorokból kiderül, hogy aztán mindig más alakban ismétlődjön (Ezek a szerző által bal oldalon kiemelt sorok.):

„Engem még nem írtak meg.
Lehet, hogy nem is fognak.
Talán mert nem hívnak sem Lónyainak, sem Erzsébetnek.
Lélek vagyok.
És nő.
Ha akarják.” (*Első verzió*)

„Engem még nem írtak meg.
Talán mert nem hívnak sem Mecsekinek, sem Ritának, sem Eszternek.
Lélek vagyok.
És nő.
Ha hagyják.” (*Második változat*)

„Engem még nem írtak meg.
Talán mert nem hívnak sem Sárbogárdinak, sem Jolánnak.
A négyesfogot a cél felé tart...” (*Harmadik típus*)

„J. Ungvárnémeti nem is Tóth László.
Valójában még meg sem született.
Csak bennem létezik.
De nagyon.
Nekem J. A.-val kellett volna találkoznom!
Ott, Szárszón.
Én meggyógyíthattam volna.
Vagy nem.” (*Negyedik alteregó*)

A változatok Lajtos Nóra próteuszi alkatára éppen úgy utalnak, mint Pessoaéra. Miért a „négyesfogat”? Pessoa énkeresésének sajátos formája, a személyiség megtöbbszörözése éppen úgy megjelenik ebben az alkotásban, mint maga Weöres Sándor. Visszautalva a már fentebb említettek: Lajtos Nóra lesz Psyché és Sárbogárdi Jolán, meg Mecseki Rita Eszter és a költői én, akit még nem írtak meg, illetve Weöres Sándor, Parti Nagy Lajos és Petőcz András női altergeói is.

A Psychében így is párhuzamosan fut egymás mellett két narratíva: egy látszólag prózai formájú, de amúgy lírai tónusú, és egy formailag verses formájú, de néhol elbeszélő jellegű szövegdarab.

A KÉSÉRTET.

Kézbe kést veszek,
Szívem által-szúrom,
Késértet leszek,
Tetemim mind szerte hányom,
Véred és velőd zabálom,
Tzomb tsontommal dobolok,
Kaponyádon meg-kopog,
Viharban viséttó
Késértet vagyok.

Tartzal, 1809. tavasz. – írja a „Psychében” Weöres. Lajtos Nóra ezen művének átfogó stílusretorikai képlete messzemenő pontossággal követi Weörest. Talán ezért a parafraze, illetve a lelki rokonság alapvető jelleggel emberi-társadalmi, etikai-egzisztenciális információértékű narrálások sorain keresztül valósul meg.

„Célom nem a gyönyörködtetés, nem is a szokatlantól irtózók bosszantása. Érte nek-e, azzal sem törődöm. Mást akarok: eleven áramot sugározni, melytől megrázkódik az ösztön, érzem, ész, képzelet, szellem, az egész lény; ne csak az ember olvassa a verset, a vers is az embert. Átvilágítani és felrázni óhajtlak, hogy átrendezhesd magadat zárt, véges, egzisztenciális énedből nyitott, szociális, kozmikus, végtelen énné. A kommunisztikus embert hívom, aki ráeszmél a birtoklás, rang, erőszak kényelmetlenségére, külső érvényesülés helyett testi-lelki önmagát emeli egyre értékesebbé.”³

A „Psyché” paradoxona, mely szerint „A Psyché című könyv szerzője ugyanis, a látzatok ellenére (mely látzatokról ő maga gondoskodott a személytelenségről vallott nézeteivel) nem a költői személyiség megsemmisítésére törekszik. A Psyché írója el-tünteteti Weöres Sándort, mint a versek alanyát, de mindent megtesz azért, hogy a mű középpontjába helyezze az általa kitalált költőné személyiségét, és legalább olyan jelentőssé tegye, mint a Psyché nevével jelzett verseket.”⁴

Lajtos Nóránál is mindig új szereplők lépnek elő az arcok mögül az elbeszélő vagy a kulcsszereplő alakok szájából felhangozva. Persze, ezt a költőné megteheti, mert, ha létrehoz egy alakot, akkor annak joga van önmagáért kiállnia, s a versalany éppen akkori gondolatait kimondania. Maga a mű meglehetősen heterogén szövegállomány nemcsak önmagában érdemel figyelmet, hanem a lírai életmű viszonylatában ugyancsak egyfajta csomópontnak látszik. A személyes névmások felől nézve a „Psyché-

³ <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-12-osztaly/weores-sandor-hosszuenekek-proteus/weores-sandor-proteus>, utolsó letöltés: 2017. július 21.

⁴ A Tiszatáj diák melléklete, 2004. OKTÓBER 101. SZÁM (Szerző: Alföldy Jenő): <http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/folyoiratok/tiszataj/04-10/diak.pdf>, utolsó letöltés: 2017. július 21.

parafrázisokat”, a *ti* az, amelyik hiányzik, pedig éppen a *ti* volna a világ, a társak, barátok, kortársak, család, mindenség etc..

A mű egyes karakterjegyei a visszatérő motívumok miatt joggal utalnak a „Profán rondó” főcímre. Lajtos Nóra tökéletes logikai következtetésekkel és szemantikai határozottsággal követi a rondó zenei műforma jegyeit. A téma Medium betűvastagsággal szedett, míg a lírai közjátékok nagybetűi verzálók, ellenben a kicsik kurrenssek. Ez alól csak a cím miniszkulája képez kivételt.

Ugyanakkor a vibráló-dinamikus, a finom-hangsúlyos ismétlések redundancia dikciójára alapozott hangütés, tematikusan valamiféle játékos-komoly „háborzongató-ság” virtuóz módra egységesen érvényesülnek a kötet egészén végighaladva. A teljes mű toposza a halál. Még pedig alapvetően a Szondi Lipót-i kényszersors követte ars moriendi, a halál művészete a mindennapokban, hogy akkor halhassunk meg, amikor üt az óra, hogy elég. Erre utal minden, ami eddig a kötetben fontos volt, s az ez utáni részek is. Az „Erdélyi triptichonokban” ismét megjelenik a hit kérdése („*farmerkáracsöny*”, „*A-dúr szonáta – költőhangra*”), akár a „*Psyché-parafrázisokban*” a Lukács evangélistára, illetve a Miatyánkra utaló részek.

A „*Bohócsájban*” éppen attól válik nagyon erőssé a Bibliából kilépő alak, hogy elveszti szakralitását, hiszen ő is csak egy ember, erre utalnak a sorok:

„Szent Péter, mit bámulsz?!
nem láttál még gerbera csokorral a kézben
anyát távozni?!” (*Falusi gázolás*)

Visszatérve az „Erdélyi triptichonokra” „*A Domokos-napi gondolatok*” a költőnő által oly annyira tisztelt Szilágyi Domokosnak ajánlott. A versben egyaránt ötvöződik a népköltészet magyarországi magyar („Bújj-bújj zöld ág...”, A „Haj szénája, szénája...” 1938-as, Dávid Gyula és Kodály Zoltán által gyűjtött gyermekjáték⁵ erdélyi változata.), erdélyi magyar és román ága (a kolinda), s a „*Halotti beszéd és könyörgés*” temetési beszédének kezdete.

A „*Bohócsáj*” „*Huszár-kopp*” alcímű ciklus számomra legszebb műve a „*Búcsú*”. Ebben az egyetlen költeményben minden olyan téma, amely a költőnőt foglalkoztatja egységében, s mégis tömörítve jelenik meg. Lebilincselően szépek és mívések a metaforák („porcukor-köd”, „piano-szellő”, „rózsafa-Türelem”), hasonlatok (pl. a zárlaté: „nem voltam más, - s immáron /így búcsúzom tőled-/mint maga a téged végsőkig/ körbeölelő álruhás rózsafa-/Türelem.”). Önellentmondás nélkül állítom, hogy ennek a ciklusnak a legerősebb verse az „*Impromptu Dsida Jenő emlékére*” című remekmű.

⁵ [http://folkradio.hu/radio/album/felvetel/3608/haj_szenaja_szenaja_szena_szakadaja_gyermekjatek_utolso](http://folkradio.hu/radio/album/felvetel/3608/haj_szenaja_szenaja_szena_szakadaja_gyermekjatek_utolso LETOLTÉS: 2017. július 22.)

Az egyes szám harmadik személyű, narrátori szerepet vállaló lírikus Dsida Jenő költészetének legmarkánsabb jellemzőit, a tárgyiasságot és a jelképeséget szinte észrevehetetlenül rétegezi egymásra, miközben hőisével lényegében azonossá válik. A tárgyas sík a lehető legprózaibb, hétköznapiabb indítás. Aztán egy kosztolányis csavarral elénk lép Dsida Jenő, mint Lajtos Nóra alteregója, s a Petőfi Irodalmi Múzeumban egyszerűen csak megnézi a saját hagyatékáról készített tárlatot. Kiváló a kurzív idézetek pontos helye és a verszárlat is. A költemény továbbértelmezésre készítő önidentifikációja, s önmaga a fenséges szerkesztésű szöveg is valódi irodalmi csemege. Ráadásul az olvasónak az a benyomása támad, hogy a Mi van vajon, odaát a túlsó parton? kérdés, mely más művek rejtett toposza is, itt, az első ciklus záródarabjában explicit is megjelenik.

A *Három versmécses* ciklus a magyar irodalom általa szeretett mestereinek, az irodalmárrá növekedett egykori tanítvány pedagógusainak állít emléket; a versek sorrendjében János Istvánnak, Görömbei Andrásnak és Borbély Szilárdnak.

A költőnő lírájának, mint eddig is láttuk, visszatérő motívuma a nagy elődök megidézése, a lírai hagyományok, s azok „lámpásai” előtt való tisztelgés. Mindezt tudatos építkezéssel ágyazza be az egyéni emlékezet világába és a jelen megélésébe. A „*Három versmécses*” teljesen elhalkul. A katolikus szent mise szövegeinek a költeményekbe szövése teljesen odaillő, s ily módon rituális, szakrális tisztelgéssé emelkedik minden egyes szövegszöveg. „Sursum coda ad Dominum!” – hallatszik ki a versekből a valódi ima. Ez a költészet nem hangos és nem hivalkodó, annál inkább totális egész világszemlélet. Formagazdagság, kísérletező kedv egyaránt jellemzi az egész kötetet: aki kipróbálta már magát, pontosan tudja, milyen végtelenül nehéz egy versciklus gyöngysorral való fűzése. Az írott, „tisza beszédből” pontosan körvonalazódik a Lajtos Nóra-i költői hitvallások sajátossága, ugyanis a szövegekben a lírai én nem csupán a versírás szakmai-elméleti problémáival vet számot (Jellegetesen a „*Psyché-parafrázisokban*”), hanem saját magának, költői egójának életprogramot is ad, s pontosan definiálja verseinek a világban, s a kortárs lírában elfoglalt helyét is. Az igazi ars poetica azonban mindig dupla szorításban készül: a vállalás és elutasítás kettősségében. Mi az, amit Lajtos Nóra tökéletesen felvállal? Ha az olvasó egyre jobban belemerül írásaiba, el is bizonytalanodik a befejezetlen, befogadói továbbgondolásoktól.

„harmadik X alig
múltam
fényévnnyire már a” („*el*veszett világok (*Lost Worlds*) –részlet”),

a váratlan költői kérdésektől:

„Egy másoltathatatlan kulcs keresi
azt a zárva hagyott ajtót, amely elől
elmenekült, még mielőtt kinyithatta volna.

„Mi a titok nyitja?” – jeligére a kiadónál.” („*offlajn apró*”),

a mottók (Pl. „*Profán rondó – [Psyché-parafrázisok]*”, „*Huszár-kopp*”, „*Engesztelő rekviem*”).

Többszöri újraolvasásra kényszerítenek, tehát az olvasó figyelmét is magára a könyv toposzára irányítják. Ezzel az eljárással maga a megragadott gondolat is megsokszorozódik. A befogadó így lehetőséget kap arra, hogy Lajtos Nóra „*Sorsszimfóniák*” című könyvének segítségével a költőnő lelkében is mélyebbre ásson, s a versekben megtapasztalt jelenségeket a maguk bonyolultságában megtapasztalja. A majdnem odaát felől nézve az életet, annak fontos kérdései éppen úgy átértékelődnek, mint magának az egyéniség megszűnésének, a halálnak. Ebbe a misztériumba avatja be közönségét a költőnő.

[Egyszer]

egyszer mindig-munka lesz a megváltás
egyszer minden káromkodó kérdőjel istenfélővé feszül
egyszer haláltáncunk egy requiem-keringő lesz
egyszer megbánásvirágot fűzünk töviskoszorúnkba
egyszer, de mindörökké:
Ámen!”

/„ Profán rondó - (Psyché-parafrázisok)"/

Itt hangzik fel legerősebben a kötet értelmi és fogalmi alapszubsztanciája. Ugyanez a már-már kegyelmet kérő hang a halállal és az élettel való szembenézésnek egy igen különös expressziója, néha már-már víziója a pillanat megragadásának a művészete: az életből a halálba való átfordulás vagy a megfogalmazódás pillanata. A versek zenei kottázottsága éppen úgy körbe-körbejár, mint maga a kérdés: Mi van odaát? A legmegrázóbb válaszok egyetlen költeményben találhatóak, „*A Szilárdtalan Lét epitáfiumában*” Lajtos Nóra és Borbély Szilárd szinte az élet értelmét kereső, s halál megváltozhatatlanságának a látni akarásáról, s az evilágra történő áttranszportálhatóságáról való lecsupaszított párbeszédet folytatnak:

„*Jó Halálnak boldogsága
légy velünk ma – –*”

„szedegetni próbáljuk
a Veled-való-lét emlék-
diribjeit, ám a daraboknak
angyalszárnyai nőnek”

„*Halotti Pompád
kimunkált koreográfiájára – –*”

„taníts meg bennünket
vonó s húrok nélkül élni”.

A kölcsönös egymással történő elbeszélések sora teremődik meg ezzel a fókuszváltó gesztussal, s nem csupán a most taglalt munkában, míg más szövegrészek versbeillesztése („*Isten törött Csellója*” – *Tóth Árpád*) révén néha el is tévedhetnénk Lajtos Nóra költészetében, ha nem lenne kezünkben az az útjelző tábla, amely folyamatosan az élet végességére utal.

Az utolsó, „*Lélekkapuk (lírai jegyzetek a pszichiátriáról)*” című versciklusban az előbb említett tudatos költői módszer megmarad

„vanitatum
vanitas” (*Biblia – Kölcsey*)

Az egész ciklus egy szinte zeugmatikus metaforalánc, amely grammatikai jelöltségében nyilvánvalóvá válik. Kiváló példa erre a következő szöveg:

„zuhanyzócső
tekeredik:
bábu halála”

A bábu a beteg lélek, aki jelen esetben akár a költőnő is lehetne... E versek közös stílusjegye, hogy sokszor a hiányzó premisszák, a ki nem mondott, lemaradt konklúziók, enthümémák teszik teljessé a ciklus egyes darabjait. Egy-egy gesztus, a mindennapi élet egy-egy apró részlete, egy-egy hétköznapi, konvencionális tárgy, egy-egy gondolat, ember megfigyelése jelenik meg a versekben. Így az egész ciklus reflexió is bizonyos történésekre, amelyekre a beszélő néhány pillanatra rácsodálkozik, majd megállítja a pillanatot. Így a forma van csak ott, a keret, de grammatika hiátussal. Pl.

„piros gombként
szorongó tér:
háttal a falnak”

Az első ciklus sorról sorra haladó, tudatos építkezése a másodikban programmá válik, míg a harmadikban a megszólalás és szavakba önteni való képtelenség megfogalmazása a költő nem titkolt célja.

Ha Lajtós Nóra utolsó ciklusára tekintünk, akkor azonnal szembeötlik a halálra való gyűjtögetés, a sziszifuszi munka, amely betegségekkel és kórházi kínládásokkal teli. A kötet utolsó költeményei így a fájdalom és a széteséssel való küzdés verseivé növekednek. S talán pontosan ezért menekült a szerző abba a hatalmas munkába, a szavaktól szavakba történő kínládás átkos gyönyörébe, hogy ez sohasem történjen meg.

Bábel (barna tus, karton)

Győri László

Az okok háza

Végül is múlik minden másan,
dobd el a magyarázatot,
hiszen az is becsapni fog.
Az okok nagy házában ágyon,

földön alusznak egy rakáson
a részeg, betörő okok:
ágy tetején egy nő vihog,
álmában hímtagot nyalábol

egy kékharisnya, tiszta téboly
a ház, akár egy szajhatábor.
Nincs itthon az igazi ok.

Itt mindnyájan hívatlanok.

Vagy talán túl sötét van itthon:
szerencse-, sors- vagy más szurok-
sötét. S nem rajtuk kéne múlnom.

Dicsőség

Eluntam az úrhajósét,
úrtelenül is izgató tét
bárhova hágni, már naponként
ugyanúgy élet és halál.

És már eluntam minden hősét,
az ő dicsük, a habverőét.
A dicsőségük nem dicsőség,
habot ver csak a drótspirál.

Ki tudja már, mi, hogyan történt,
de dicsőség az árnyban önként
rejtőzködőnek, több verőfényt!
Ragyogást üss rá, napsugár!

Lámpafény

A kiadó szobák
ablaka, mint illik,
mind sötétre nyílik,
s ott ég a legtovább
a lámpa minden évszak
magas éjszakáin át.
A jel, hogy ott van Észak,
hívni a tétovát.

Vándor, a tekinteted
ide vesd föl hozzánk,
mi, habár idegenek,
léptedet, tarisznyád
híven igazítánk
észak, nyugat, kelet,
dél útjára, bízd ránk
csillagmenetedet!

Csak erre jöjj, idegen,
ha egyszer idetévedsz,
csak tekints föl, idefenn
a fény is mágnesség lesz.

Induljunk együtt, ennyien,
ahová csak el akarsz érni
bolyongó utadon, vándor,
végre már bizton kimérni,
azt az egyetlent akárhol.